

POROČILO O DELU 3. SKUPINE NA MLADINSKEM ORNITOLOŠKEM TABORU »PTUJ 2004«

POPIS BELE ŠTORKLJE (*Ciconia ciconia*) V SLOVENIJI in PREHRANJEVALNA DINAMIKA KOLONIJE NAVADNE ČIGRE (*Sterna hirundo*) NA PTUJSKEM JEZERU

Člani skupine: Damijan Denac (mentor), Simon Komar, Maja Marčič, Liza Mraz, David Vujinovič

Bela štorcklja v Sloveniji

Uvod

Letos in naslednje leto poteka šesti mednarodni popis bele štorcklje po vsem območju njene razširjenosti. Gre za akcijo, ki poteka vsakih deset let. Doslej je bilo opravljenih pet mednarodnih popisov, in sicer v letih 1934, 1958, 1974, 1984 in 1994/95. Zbrani podatki omogočajo pregled nad dolgoročnim dogajanjem v celotni populaciji.

Slovenija je v okviru omenjenih mednarodnih popisov sodelovala leta 1984, takrat je štetje koordiniral Matjaž Jež. Pred tem sta bila v Sloveniji opravljena dva popisa. Leta 1979 ga je prav tako opravil Matjaž Jež, leta 1964 pa Mirko Šuštaršič. Vsi trije so potekali v koordinaciji Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor. Pri petem mednarodnem štetju leta 1994 in 1995 Slovenije ni bilo med 32 državami, ki so popisale populacije štorckelj na svojih ozemljih. Kmalu zatem, leta 1999, smo na DOPPS – BirdLife Slovenia opravili popis po mednarodnih merilih, ki omogočajo primerljivost podatkov (Denac 2001). Nadaljevali smo z vsakoletnim štetjem in vzpostavili redni monitoring. 6. mednarodni popis koordinirata NABU – Naturschutzbund Deutschland (BirdLife Nemčija) in zveza BirdLife International. Leto 2005 je dodatno namenjeno državam, kjer iz logističnih razlogov popisa ni mogoče opraviti v enem letu.

Popis bele štorcklje v Sloveniji smo opravili v času trajanja Mladinskega ornitološkega tabora »Ptuj 2004«.

Metoda

Gnezditvene podatki smo zbrali na dva načina: z neposrednim opazovanjem in intervjujem domačinov. Podatke smo vpisovali v vnaprej pripravljene obrazce, z izpisanimi podatki prejšnjih popisov za vsako posamezno gnezdo.

Celotno območje popisa smo razdelili na več manjših območij, ki so jih popisale različne skupine. Obiskali smo vsa znana gnezda in lokacije, kjer so bila gnezda v preteklosti. Prav tako smo poiskali tudi nova gnezda. Popis smo opravili z avtomobilom. Skladno z mednarodnimi priporočili za osrednjo Evropo (Schulz 1999) smo neposredno opazovanje opravili v začetku meseca julija. V tem času je v večini primerov možno s tal prešteti mladiče v gnezdu. Popis smo opravili med 7. uro zjutraj in 7. uro zvečer.

Pri vsakem gnezdu smo popisali naslednje parametre:

splošni parametri

datum popisa
popisovalec
kraj gnezda (pri novih)
poštna številka kraja (pri novih)
naslov gnezdu najbližjega objekta (ulica in hišna številka) (pri novih)
mezoregija (pri novih)

gnezditveni parametri

podlaga gnezda
zasedenost gnezda (mednarodna klasifikacija)
jajca v gnezdu (da/ne)
število izvaljenih mladičev
število poletelih mladičev
število vrženih mladičev iz gnezda
opombe

Izvajali smo intervjuje domačinov, ki živijo v neposredni bližini gnezd. Pri domačinih smo se pozanimali, koliko časa so se štorkele zadrževale na gnezdu (HPa, HB), ali so bili med štorkljami boji in so bila izvržena jajca (HPa), ali je štorklja izvrгла kakšnega mladiča iz gnezda in koliko je bilo izvaljenih ter poletelih mladičev. Vprašali smo tudi za nova gnezda. Podatke domačinov smo upoštevali po kritični presoji.

Mednarodno standardizirana klasifikacija zasedenosti gnezd (Schulz 1999).

HO prazno gnezdo.

HB gnezda, ki so jih obiskovali posamezni osebki ali pari, z gnezdenjem pa niso začeli. To pomeni, da se je par (HB2) ali posamezna štorklja (HB1) zadrževala na gnezdu manj kot mesec dni sklenjeno ali več kot mesec dni neredno. V nobenem primeru obiskovalka ne izvali jajc.

HPa par, ki je zasedel gnezdo. Gnezdo velja za zasedeno, če ga par štorkelej uporablja v prvi polovici gnezditvenega obdobja najmanj 4 tedne, v srednji Evropi okvirno med 14.4. in 15.6. Vsi pari, ki izvalijo jajca ali imajo mladiče so zasedli gnezda.

HPx pari, kjer ni mogoče dobiti podatkov o gnezditvenem uspehu.

Rezultati

Zasedenost	Število
Neznano	9
HPa	227
HB	1
HB1	4
HB2	5
HO	14
gnezda ni vec	49
SKUPAJ	309

tabela 1: Števila gnezd oz. parov bele štorkele glede na status v Sloveniji leta 2004

Mezoregija	Število parov (HPa)
1.3 Savska ravan	2
1.10 Savinjska ravan	3
3.7 Ljubljansko barje	1
3.14 Dolenjsko podolje	1
3.16 Bela krajina	11
3.19 Novomeška pokrajina	1
4.1 Goričko	17
4.3 Murska ravan	77
4.4 Slovenske gorice	33
4.5 Dravska ravan	45
4.6 Dravinjske gorice	16
4.9 Voglajnsko in Zgornjesotelsko gričevje	2
4.12 Krška ravan	15
1.9 Ložniško in Hudinjsko gričevje	1
3.6 Pivško podolje in Vremščica	1
3.5. Notranjsko podolje	1
SKUPAJ	227

tabela 2: Števila parov, ki so zasedli gnezda (HPa) v različnih mezoregijah v Sloveniji leta 2004

Mezoregija	Število parov (HPa(m))	JZm
3.16 Bela krajina	10	3,1
4.1 Goričko	11	2,73
4.3 Murska ravan	67	2,54
4.4 Slovenske gorice	28	2,79
4.5 Dravska ravan	38	2,45
4.6 Dravinjske gorice	13	2,46
4.12 Krška ravan	13	3,31

tabela 3: Primerjava gnezditvenega uspeha parov s poletnimi mladiči (JZm) med regijami, kjer so gnezdili več kot 3 takšni pari, Slovenija, 2004

Leto	JZm
1999	2,39
2000	2,68
2001	2,57
2002	2,72
2003	2,81
2004	2,65

tabela 4: Primerjava gnezditvenega uspeha (JZm) bele štoklje v Sloveniji med letoma 1999 in 2004

Diskusija

Število gnezdečih parov bele štorke se je v Sloveniji v primerjavi s prejšnjimi leti povečalo. To je sicer trend, ki so ga ugotovili v večini Evropskih držav v zadnjih 20 letih. Najverjetneje se število gnezdečih parov pri nas povečuje na račun priseljenih štorke. Štorke so v Sloveniji tudi razširile svoj areal, v glavnem v smeri SZ in JZ.

Slabši letošnji gnezditveni uspeh od lanskega lahko v glavnem pripišemo deževnemu in hladnemu mesecu maju. Takrat se mladiči izvaljujejo in so najbolj občutljivi na nizke temperature in pomanjkanje hrane. Najvišji gnezditveni uspeh so sicer imeli pari, ki so gnezdili na Krški ravni in v Beli krajini. Optimalni prehranjevalni habitati bele štorke so ekstenzivni travniki, ki so na Krški ravni in Beli krajini pogostejši kot na primer na Dravski ravni ali osrednjem delu Murske ravni. Pomanjkanje ustrezne hrane in primernih prehranjevališč sta tako razloga za slab gnezditveni uspeh parov štorke na Murski in Dravski ravni.

Viri

DENAC, D. (2001): Gnezditvena biologija, fenologija in razširjenost bele štorke *Ciconia ciconia* v Sloveniji. *Acrocephalus* 22 (106-107): 89-103.

SCHULZ, H. (1999): The 5th International White stork Census 1994/1995 - Preparation, realisation and methods. v: SCHULZ, H. (Ur.) (1999): Weißstorch im Aufwind? - White stork on the up? - Proceedings, Internat. Symp. on the White Stork, Hamburg 1996. - NABU (Naturschutzbund Deutschland e.V.), Bonn: 39-48.

PREHRANJEVALNA DINAMIKA KOLONIJE NAVADNE ČIGRE (*Sterna hirundo*) NA PTUJSKEM JEZERU

Uvod

Leta 2004 sta gnezdili v Sloveniji dve koloniji navadne čigre in sicer kolonija v Sečoveljskih solinah ter kolonija na Ptujskem jezeru. Navadna čigra je na Rdečem seznamu ogroženih ptičev gnezdilcev uvrščena med močno ogrožene vrste, pri nas ji grozi tudi izginotje. Glavni razlog za njeno ogroženost je pomanjkanje primernih mest za gnezdenje, prodišč, sipin in rečnih otočkov. Te strukture so atributi nereguliranih mižinskih rek, ki jih ustvarjajo v poplavnem delovanju. Navadna čigra je glavna gnezdišča pri nas izgubila zaradi regulacij rek. Na Ptujskem jezeru je po regulaciji Drave gnezdila na umetnem prodatem otočku še v devetdesetih letih, danes pa tam ne gnezdi več zaradi kompeticije z rečnim galebom. Kolonija se je prestavila na betonski daljnovodni podstavek ob levem nasipu jezera. V raziskavi nas je zanimala prehranjevalna dinamika te kolonije. Želeli smo ugotoviti aktivnost hranjenja navadne čigre tekom dneva na koloniji na Ptujskem jezeru. Zanimalo nas je kje se hranijo navadne čigre in kdaj so najbolj aktivne. Prav tako je bil naš cilj prešteti mladiče na koloniji in ugotoviti morebitne vedenjske posebnosti v koloniji (kleptoparazitizem, predacija), ki so sicer značilne za kolonije na umetnih gnezdiščih.